

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Aki befogad...

Gyulafehérvár, 1915. okt. 9.

Már régen megöltük a világháboru keserves évfordulóját. S az évfordulón elgondoltuk, hogy hány fiu hagyta oda édes szülőit, hogy ifju életét fölláldozza a hazáért és az igazságért, elnéztük, hogy a család-apák hogyan mondanak le családjukról, vagyonukról s az övéik miatt nagy aggodalommal és gondnal hogyan váltják fel a békés foglalkozás eszközeit a gyilkoló fegyverrel. Egy év alatt láttunk nagy hadseregeket bevonulni és felvonulni a küzdelmek és rettenetes csaták színhelyére, ahol szüzeknek ontották pirosító vérüket, láttunk ezeknek nyomában síró, zokogó, kinosan és keservesen búcsuzó szülőket, rokonokat és jóbarátokat, akik most könnyes szemekkel, gyászöltözetben járnak az élet utait. Egy év alatt hallottunk fegyverropogást és ágyúdörgést, sebesültek jajkiáltását és haldoklók halálhörgését s ami még iszonyúbb és szivettépő, hallottuk az özvegyek és árvák sirását, panaszos zokogását. S a mai rettenetes zürzavarból, a mai harci zajból ez utóbbi, a sirás és zokogás hallszik a legrettenetesebben s ez indítja meg könnyekig az embert. Igen! Az a gondolat, hogy tizezrek, százezrek apa, esetleg édesanya nélkül, kitéve a pusztulás, a nyomorúság ezer veszedel-

mének. S a milliók vesztesége mellett, a haza ép, erős, színe-javának tönkrementése mellett, a haza jövőd reményége is veszendőbe megy, hogy nemcsak a mai idők embere, hanem a jövődő is pusztul és vesz.

S ha valaki eddig tudott érezni, annak most inkább kell érezni, érezni az árván maradtok nyomorát, aki eddig tudott hallgatni a segély kiáltásra, annak most még inkább kell hallgatni ezeknek szivszaggató, keserves sirására, aki eddig tudott segíteni a nyomorultakon, annak most még inkább kell segítségére sietni ez árváknak és kinyujtani mentő karját ezek után. Hangosan, panaszosan kiáltanak felénk s szavuk mintha ez volna: „Nézzetek ránk! Édes apánk ott messze, idegenben hullott el, áldozta fel életét, áldozta fel a mi boldogságunkat. Itt hagyott minket az élet nyomorában, a szegénységben, édes anya nélkül, vagy beteges, gyöngye édes anyánkra. Nézzétek kisirt szemünket, nézzétek az éhségtől, a nélkülözésektől beesett arcunkat, nézzétek ruhátlan, rongyos testünket s gondoljatok a hideg télre, a hideg szobára. Könyörüljetek rajtunk! Hisz értetek is harcolt, küzdött és esett el édes jó apánk!” Ki ne indulna meg az előtte így esengő árva panaszos könyörgésén? Pedig így állanak előttünk! Mit tegyünk? Hogyan segítsünk nyomorúságaikon?

Sokan így gondolkoznak, hogy ott az állam, gondoskodjék az róluk, hisz érdekeit szolgálta ezeknek az apja! Óh az állam! amelynek most első és legfőbb gondja létének biztosítása? Hisz dolgozik is, fárad is, csakhogy eddigi munkája az, hogy ez árváknak 1/10-át tudta intézetben elhelyezni. Hát mi lesz a 99-ekkel?

Sokszor hallottunk panaszkodni olyan házasságokat, kiknek egyedüli fájdalmuk, hogy nincs gyermekük. Mert, ha van gyermek, a munka öntudatosabb, hisz van „kiért” fáradni s így szívesen teszi még az éjelt is nappallá, s nem kimél könnyet, verejtéket, s nem riad vissza semmi áldozattól.

Öntudatosabb a munka s nagyobb a szorgalom a vagyon gyűjtésre is, hisz lesz, aki családot továbbra is képviselje, folytassa s így a gyermek sok családi boldogtalanságot szüntet meg. És ha öregszik, betegszik a szülő, vigasza az, hogy van, aki gondozza s öreg, tehetetlen napjaiban gyámolítsa.

Hogy milyen boldogtalanság a gyermektelenség, azt csak azok érzik, akik a gyermekeket nélkülözik s irigységgel nézik a gyermekekkel megáldott családokat. Ezeknek a házaspároknak most nyílik alkalom, hogy jövőd élet mostoruságait enyhítsék s édes szülőit vállalkozzanak ez árváknak; e házastársaknak kell meg-

A gyulafehérvári gimnázium jezsuita igazgatói.

(1716—1773.)

III.

Fonovics közvetlen utóda *Szailli Mihály* lett, a ki mint gimnáziumi és finevelő intézeti igazgató 1767-ben kezdi meg Gyulafehérvárt működését. Ez a derék jezsuita szintén Sopronban végezte a humaniorákat s 1737—8-ban Bécsben volt novicius. Bölcsészeti tanulmányait Nagyszombatban és Kassán az 1739—41. tanévek alatt elvégezte, 1742-ben mint tanár Nagyváradra kerül. 1746-tól kezdve őt mint theologust Kassán találjuk. Pappá szentelése után 1750-ben Besztercebányán, 1754-ben Egerben, 1758-ban Sopronban, 1759-ben Győrött, 1762-ban Komáromban, 1764-ben ujonnan Egerben, 1765-ben Esztergomban, 1766-ban ismét Komáromban működik. Ez utóbbi helyről helyezik át 1767-ben a gyulafehérvári két intézet élére, mely kettős

tisztet azonban csak alig egy évig töltötte be, mivel felsőbb rendeltetésre már 1768-ban Nagybányára, majd 1771-ben Felsőbányára kell távoznia, a hol rendjének eltörléséig működött.

A jezsuita rend előjárói 1768-ban a Szailli távozásával megüresedett gyulafehérvári gimnáziumi és finevelő intézeti igazgatói állást *Muessert Kristóf* hittudorral töltötték be. E világlátott és bő tapasztalatokkal megáldott férfiú ugyan lutheranus szülőktől származott, de a jezsuiták, e gondos nevelőatyák hatása alatt korán a katolikus hitre tér át s már mint ilyen végzi Kolozsvárt a bölcsészetet. A kiváló nevelők példáin lelkesülve nem sokára maga is a rendbe lép s 1731—2-ben mint novicius Trencsénben tölti próbaéveit. A tehetséges ifju innen 1733-ban Székesfehérvárra, 1736-ban Győrbe, 1737-ben Kassára kerül, hol mint tanár kiváló képességgel méltán magára vonja előjárói figyelmét. Az 1739—42. tanévek alatt a nagyszombati egyetemen találjuk őt, a

hol nemcsak a rendes négyévi theologiai kurzust végzi, hanem a hittudori rangot is elnyeri. Áldozópappá fölszentelése után 1743-ban Besztercebányán, 1744-ben mint tanárt és tanulmányi felügyelőt Kolozsvárt, 1746-ban Budán, 1750-ben Egerben alkalmazták. 1753-ban az a megtiszteltetés éri, hogy a római Szent Péter-templom magyar gyóntatója lesz. Ebben az állásban öt évet apostoli buzgósággal eltöltve 1759-ben a rend gondjaira bizott legkiválóbb papnevelő intézetnek, a bécsi Pazmáneumnak élére áll. Ennél a nevezetes intézetnél azonban az igazgatói tisztet csak rövid idei tölti be. Még ugyanabban az évben ugyanis vele már mint házfőnökkel Sopronban, 1763-ban Nagyszombatban, 1764-ben Kolozsvárt falálkozunk. Ez utóbbi helyről kerül 1768-ban mint házfőnök és az említett két intézet igazgatója Gyulafehérvárra, a honnan azonban két tevékeny működés után már Budára távozik. Meghalt Sopronban 1770. december 15-én.

Muessert távozása után 1770-ben a

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírvénekvérvendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

hallani e kiáltást: „mi leszünk a ti gyermekeitek, csak ti legyetek a mi édes szülőkünk.”

Megható az isteni Üdvözítő szeretete a kisdédek iránt. Bármennyire el volt fáradva, nem utasítja el Hozzája vitt kicsinyeket, hanem ölebe veszi, keblére szorítja s megáldja őket, hisz szívük tiszta, lelkük ártatlan, afázatos, egyszerű és ezért kedvesek is. S ez az Úr Jézus mondja, hogy egy ilyen kisdéd befogadásával Őt fogadjuk be.

De eltekintve a természetfeletti jutalomtól, amelyet ez irgalmas cselekedetért kapnánk, nagy haszon származik 1. *ránk* nézve is. a) Elsősorban szívünk nemességéről teszünk tanúbizonyságot s hogy a felebaráti szeretetet tettekben akarjuk gyakorolni; b) másodsor hálánkat rójjuk le az elhalt hősök iránt. Hogyan? Minden édes apa azzal a szándékkal hagyja el gyermekeit, hogy akik tehetik, azok legyenek helyettesei. S az ilyen pedig megérti és méltányolja e hős szándékát. c) Harmadszor a jövőendő élet aggodalmait szüntetik meg, mert van kiért dolgozni és szenvedni s lesz, aki gondunkat viselje. Azt lehetne mondaní, hogy e gyermekek hálásabbak, ragaszkodóbbak lesznek irántunk, mert érezní, és tudni fogják, hogy nagy nyomorból mentettük ki.

Ez irgalmasságból haszon származik 2. a *gyermekre* is. Ha az a sok ezer árva elhagyatottan nő fel, elzülk s a neveltség miatt a legnagyobb erkölcsi romlás vár rájuk. Ha pedig gondozásba vesszük, megmentjük őket e földi s a jövőendő életnek.

A fölkarolás és gyámoltás által 3. emberek mentünk meg a *családok és a haza számára*. Gondoljuk csak el, ha 10.000 árva nő fel neveletlenül, ez már 10.000 család pusztulását jelenti s ez már az állam javára elveszett. Az államnak sok egyéb munkája mellé ezeknek gondozása, ellenőrzése, büntetése s bűneik miatti károk megtérítése még munka többletet jelent s e munkához anyagi és személyi

segítség szükséges s ez mind főlegessé válik, ha e 10.000-ból családtagot nevelünk.

Ma sokan a hazafiságot könnyel, vérrel és pénzzel váltják meg, de még vannak, a kiknek a könnyből és vérből semmi vagy nagyon kevés jutott. Hát azok siessenek ez árva könnyeit magukévá tenni s azoknak szeméből letörölni.

S ha pedig elég erőt nem érez valaki, hogy az apátlanoknak édes atyja édes anyja legyen, keressen módot arra nézve, hogy hogyan enyhíthetné kínjukat. Egy darabka kenyér, egy darabka ruhácska sokat könnyít és sokat enyhít nehéz sorukon. S ha e térer is, az irgalmasság e nemű cselekedetével is szolgáltunk édes hazánk ügyét, akkor nyugodtak lehetünk s nem fog vádolni a sok könny és vér, a legjobbjainknak a hazáért és igazságért adott áldozata.

Bérmál a püspök.

II. rész.

Szép őszi reggel . . . A fáradhatatlan Apostolutód elindul Kézdíszentlélekről, hogy kiossa sok-sok hívének a Szentlélek-Isten megvilágosító, bátorító és vigasztaló kegyelmét, hogy letörölje a szemekről a könnyet, amelyet az állandó aggodás és félelem fakasztott. Kézdikővár magas dombon épült temploma előtt az öreg lelkipásztor keresetlen, egyszerű szavakkal üdvözli a püspök atyát, körülötte hívei; gyermekek, asszonyok és öregek, ki tudja merre vannak, hol harcolnak az erős férfiak? Mindegyiknek nehéz a szíve a bánattól, hisz' messze veszélyes tájakon jár a gondolatuk! Valahol a csaták mezején kalandozik képzeletük . . . Sírnak de megvigasztalódnak — köztük van az Isten kegyelmének kiváltságos hordozója. Meny nyien nyertek erőt a további szenvedések elviselésére, mennyien vették magukhoz ezen a napon az Úr Jézus sz. testét, hogy életük öröm legyen még a fájdalmak

közepette is. 140 kapott vitézi képesítést és lettek a hitnek bevallott harcosai — részesülvén a bérmálás szentségében.

Magyaros, de egyszerű ebéd után, melyben özv. Kovács Ferencné, ny. kántortanítóné részesítette a vendégeket, Százapatakra ment Püspök urunk és kísérete. A falu határában György András, a templom előtt pedig Balog Ignác mondott üdvözítő beszédet. Ennek a munkás embernek érdeme, hogy Százapatakon ma egy modern és kényelmes plebánia van a régi, szűk épület helyén. Másnap szept. 24-én már kora reggel gyóntatás és bérmálás, melynek elvégzése után a plebánia udvarra vonulnak, ahol meleg ünneplésben részesítik a főpásztort 51. születés napja alkalmából. Külső keretei alig vannak ennek az ünneplésnek, csak néhány régikopott templomi zászlón verődnek vissza a napnak aranyos sugarai, de pótol mindent a szíveknek keresetlen öröme, az érzések őszintesége. Ünnepe volt, igazi ünnepe azzá avatta Erdélyország főpásztorának közvetlen beszéde . . . Ezt a napot is anyagi lelkü édes anyjának köszönheti. Ő volt gyermek és férfi korának mindene. Ő vezette, tanította a jóra, szavaival és példájával folyton segítségére sietett a nehéz percekben. Legyen áldott emléke, nyugodjék csendességben! Imádkozunk érte és hozzá, hogy segítsen rajtunk, anyai bajjal küzdőkön ő is . . . ott fenn az égben. Megható volt a gyermeki szeretetnek és hálának az a nagystílű kifejezése. — Balog Ignác plebános híve, Balázs Ferenc kanonok a káptalan és a gyulafehérvári hívek, Oláh Dániel pedig a kerületi papság nevében fejezték ki jókívánásaikat. Az ünnepély lefolyása után még sokáig elbeszélgetett a püspök szeretett híveivel, tudakozódott aprólékos viszonyaik felől és hősi kitartásra buzdította őket. Délután meglátogatta az iskolát és gyönyörködött a kicsinyek ügyes feleleteiben.

Szept. 25-én Torján volt a bérmálás. Itt is szeretetteljes fogadtatásban részesült Püspök urunk. Torja agilis plebánosa,

szavaival élünk — „*et prostrata est Societas.*“ XIV. Benedek pápa 1773. július 21-én aláírt „Dominus ac Redemptor noster“ kezdetű brevélével a jezsuita rendet felszámolta. Így Hegedűsnek is búcsút kellett attól az intézettől vennie, a melyben elődei és ő maga — saját feljegyzésük szerint — 1716-tól kezdve a rend eltörléséig 3852 ifjut részesítettek a legodosabb vallásérkölcös és hazafias nevelésben. Sorsára kellett bízni azt az ifjuságot, a mely távozó igazgatójára és rendtartására, e kiváló pedagógusokra egész élete folyamán a legnagyobb szeretettel és hálával gondolt vissza.

A jezsuitarend felszámolása után egy ideig ugyan a gyulafehérvári gimnázium igazgatói állása betöltetlen maradt, de a tanítás e miatt korántsem szünetelt. Ezt Jakab András jezuita, a finevelő intézet subregense, majd regense, 1775. augusztus 24-ikétől pedig erdélyegyházmegei pap és Gábrí József világi vállalták magukra, a kik különben mint tanárok már előbb is e tanintézetnél működtek.

Dr. Temesváry János,
állami főgimn. tanár.

end előjárói *Kereskényi Adám* házfőnököt bízták meg a gimnázium és finevelő intézet vezetésével. Ez a magyar származású jezuita a humaniorákat Nagyszombatban végezte s miután Trencsénben novicius éveit véget értek, mint tanár 1731-ben Esztergomba került. Két év múlva, 1733-ban őt Nagyszombatban találjuk ahol a bölcsészettan hallgatója. 1736-ban pozsonyi, 1737-ben nagyszombati, 1738-ban pedig budai tanár. Négy évi teológiai kurzust Bécsben az 1739—42. tanévek alatt elvégezvén rendje mint misés papot 1743-ban Besztercebányán, 1744-ben Esztergomban, 1746-ban Nagyszombatban, 1750-ban Győrött, 1754-ben pedig Bécsben alkalmazta. Az osztrák fővárosból 1756-ban Kőszegre, 1760-ban Budára, 1761-ben Esztergomba, 1765-ben ismét Budára, 1767-ben Kassára kerül. Innen 1770-ben mint házfőnököt, gimnáziumi és finevelő intézeti igazgatót Gyulafehérvárra helyezik át. Két évi működés után 1772-ben azonban már az erdélyi püspöki székhelyről is távozik, hogy Kolozsvárt a jezuita-nyomda felügyeletét, melyet rendje rábízott, átvegye. Ebben a minőségben éri őt rendjének megszűnése. Életének hátralevő napjait

kis nyugdíjjal ellátva, mint világi pap Marosvásárhelyt töltötte.

Kereskényi utódjává a rend előjárói 1773-ban *Hegedűs László*t nevezték ki, a kivel egyszersmind a jezuita igazgatók díszes hosszu sora be is zárul. E képzett tanférfiu a gimnázium felsőbb osztályait Kőszegen végezte. 1743-ban a bécsi, 1744-ben pedig a győri rendházban novicius. Próbaéveit kiállván 1746-ban a bölcsészettan hallgatására Nagyszombatba megy. Rendje ezután őt tanári minőségben előbb 1748-ban Nagyváradon, majd 1750-ben Egerben alkalmazta. A négyévi teológiát a nagyszombati egyetemen elvégezvén mint misszionáriust 1758-ban Egerbe küldik, a honnan 1759-ben Budára, 1761-ben Nagyszombatba, 1762-ben másodízben Budára, 1763-ban Győrbe. 1764-ben ismét Nagyszombatba, 1766-ban harmadízben Budára, 1770-ben Egerbe, 1771-ben Nagybányára, 1772-ben pedig Kolozsvárra kerül. Innen helyezik át 1773-ban mint házfőnököt és gimnáziumi s finevelő intézeti igazgatót Gyulafehérvárra. Ámde Hegedűs gyulafehérvári önzetlen és önfeláldozó működése csak egy tanévre terjedt. „*Illuxerunt fulmina Vaticani*“ — hogy okleveles forrásunk

Tunyogi Csapó Endre mindent megtett, hogy minél emlékezetesebb maradjon ez a nap a község életében. — Buzgalmáról tanuskodik a bérmáltak nagy száma (238) és a templom pompás virágdisze. Bérmálás után tisztelgés volt, amelyen megjelent a képviselőtestület, a ref. felekezet tantesüllete és a csendőrség. Délután elzarándokolt a főpásztor Apor Gábor sírkápolnába, és ott imádkozott a család elhunyt tagjaiért. Majd hadi vecsernye — a templom telve ájtatoskodókkal — utána gyónatás késő estig, megállás nélkül. Másnap Futásfalva került sorra. Itt díszkapu is volt amely előtt Sandi Antal üdvözölte a püspököt. Sajnos a bérmáltak száma kevés volt, mert a szülők gondatlanságából és nem törődéséből sokat visszatartottak, de ebéd után ezeket is részesítette a szentség erejében. Beteg mindig kiváló gondját képezte a mi jó püspökünknek, hogy ne ment volna tehát ahhoz a súlyos beteghez, aki vágyakozott utána, hogyne vigasztalta volna őt, hogy a kereszttel bízós zaloga az örök üdvösségnek, ha a keresztet zúgolódás nélkül, szeretettel viseljük. — A hívek könnyezve búcsúztak el annyi jót tevő, annyi könnyet felszárító püspöküktől, aki Csernátonba vette útját, erről azonban majd később számol be a krónikás. Még csak annyit, hogy a főpásztor megjelenése mindenütt apostoli. Mindenhol vigasztalást hoz. Szerénysége nem kíván semmiféle megkülönböztető tisztelget. A nép nagy szeretettel veszi körül, nemcsak őt hanem kísérőit is. Balázs Ferenc kanonokot, ki fényes szónoki tehetségével és hatalmas fizikumával nagy segítségére van a főpásztornak és Boros József püspöki titkárt aki fáradhatatlan a csendes rendezésben és a gyónatásban. Két ilyen hatalmas segítséggel mindent lehet küzdeni, még a nemerét is.

Nyílt levél

Gyulafehérvár közönségéhez!

Lyon tisztelt Szerkesztő Ur!

Nagyon kérem szíveskedjék becses lapjában a következő soroknak helyet szorítani.

Bizonyára mindnyájan megilletődve és igaz részvétellel értesültünk a mélyen súlyos és szomorú esetről, hogy az áldott lelkületű, jó Tisztelendő Nővérek szőlőkerti villája teljesen porrá égett. Mint odakünn a tűz, oly hamar terjedt el városunkban is a futó hír, hogy a jó Isten minő nehéz megpróbáltatással látogatta meg e szt. házat és a hol jártunk jól esett hallanunk mily óriási a részvét mindenütt a jó Nővérek iránt, amint igaz szívvel fejezik ki sajnálatukat a jó emberek. Meghatott, fájó lelkemnek végtelen jól esett a tudat, hogy vannak még szeretett városomban jó és nemesszívű emberek, kik mások bánatával együttérezni tudnak és meg tudják érteni és mérni azt a nagy veszteséget, mely a mi kedves zárdánkat érte. Mint később értesültem városunk nem egy vezető férfiak ment ki a helyszínére segítségét felajánlani, sok régi tanítványról hallottam, hogyan küldék őszinte szívből a részvét pálmáját, sőt

még olyan áldott, jó lélekről is tudok, ki menten bőkezű adakozással is szolgált. Ez alkalomból e szerény és névtelenül maradni kívánó jótéményező szellemében gondolkodva, legyen szabad szeretett városom nemes lelkületű és humanus gondolkozású lakosságát felhívnom e körülményre és egyuttal kérem, hogy példát véve e nemes lelkű adakozótól, járjunk hozzá mind és pedig felekezet és rangkülömbőség nélkül, akármily vallásuak, ahhoz, hogy e szerény kis házíkö minél előbb újra felépüljön és pedig ha lehet sokkal szebben és erősebben. Járjunk hozzá mindenki, aki csak tud és pedig tehetségéhez mérten, akinek módjában van pénzzel, aki meg hozzávaló anyaggal rendelkezik adjon fát, téglát, meszet, szóval építő eszközöket. A jó és kedves tiszt. Nővérek oly szerények és hálásak, nekik minden csekélység jól fog esni és nem az adomány értékét, de a jóindulatu és akaratu figyelmet fogják tekintetbe venni. Aki másképp nem segíthet, támogassa ez eszmét jószándéku tovatérjéssel, akinek sok szabad ideje van ne sajnálja a fáradságot és kopogtasson be a jobbmódu házakba gyűjtőívvel és kérjen szerényen és alázatosan a jó Isten nevében egy kis alamizsnát. Fogjunk kezét mind e nemes cél érdekében és együttesen mutassuk meg, hogy van bennünk kötelességérzet, hisz mindnyájunknak, kik csak e városhoz tartozunk, de különösen a volt tanítványoknak ugyszólván legszentebb kötelességeik, hogy a jó zárdá iránt leröjűnk a hálaikat. Ti hozzátok szólok gyermekeitek jövőjében jöreménységgel bizakodó anyák tegyétek föl magatokban, hogy ez amugy is komoly hadi évben, hol nincs divat, egy idényi kalappal kevesebbet fogtok venni és adjátok e pénz értékét jó szívvel segítségül, és hozzátok családapák, kik leányaitokból büszke reményekre jogosító tagot akartok nevelni, vonjátok meg magatoktól a délelőtti amugy is káros hatású szeszes italok élvezését, nektek pedig lelkes honleányok azt proponálom, hogy Ti se maradjatok el e szép kötelességteljesítéstől, hogy mondjátok le ez évi új téli kosztümről, titeket pedig ifju hazafiak, arra kérlek, ha jó és szerény feleséget akartok a családi tűzhely szentélyébe, spóroljátok meg a napi 1—2 cigarettá árát és szánjátok azt szívesen e szent célra, hisz mint tudjátok a nikotin mértéktelen élvezete szintén ártalmas, végül pedig nektek szólok iskolába járó kis gyermekek, adjátok oda megtakarított kis apró filléreiteket, ahelyett hogy fog- és gyomorrontó rossz cukorra költsétek, hadd épüljön fel az oly kedves és megsiratott ház újra erősebben és tűzbiztosabban és hirdesse majd az utókorunk egy szép és humanus egyesült cselekedetét városunk közönségének. Tisztelettel kérem a városunkban fennálló egyletek és társaságok szíves közreműködését is. Szerintem pl. igen hatásos volna pl. jótékony célú előadás, hangversenyek rendezése a létező egyesületek részéről. A legszebb és legkedvesebb kötelességteljesítés volna ez mindnyájunk részéről, hisz a jó öreg zárdá nem idegen nekünk, majdnem mindünknek van, volt, vagy lesz valakije oda iskolába járó és az odabenn lakó bánatunkkal és örömünkkel együtt-érző szívű lelki lények mindenki által

tisztelve és szeretve vannak és nagybecsülésnek örvendenek.

Minden kicsi adománnyal, fillérekével, mit mi talán meg se érezzük a legnagyobb jótéményt gyakorolnánk, mert segítenék felállítani azt a jótékony helyecskét azt az egyedüli kis üdülőhelyet, mely a jó és önfeláldozó Nővéreknek egyetlen világi szórakozásuk és élvezetük volt. Az egész évi szakadatlan kinlódás és vesződés, bezárkózás után multhatatlan szükségük van arra, hogy testileg-lelkileg kipihenjék az év fáradalmait. Arra pedig csak az ismét fölépülő „Karitász” nyújthat módot, és az, ha mi is segítünk újra létrehozni az oly kedves és szeretett kis menedékhelyet. Tudjátok-e, hogy a jó tiszt. Nővérek továbbá áldásdus működésétől függ család-jainknak jóléte, jövő boldogsága és boldogulása, mert ők igazán és a legönzetenlebbül arra törekszenek, hogy az édes hazának minden tekintetben megfelelő honleányokat neveljenek, kik az élet bármily nehéz fázisában megállják helyüket. Én a magam részéről nem szégyenlem bevallani, hogy minden jót és szepet az áldott jó tiszt. Nővéreknek köszönhetek, ők keltették fel bennem a szép és nemes iránti érzéseimet és ők neveltek annak idején Istenfő, kötelességtudó honleányá és sokat ismerek azok közül, kik hajdan odajárva, ma családjuknak, a hazának, az egyháznak és társadalomnak hasznos és büszke tagja. Sokszor és sokan találkozunk ott régi tanítványok és elvisszük oda bajjainkat, panaszainkat és részessülünk ott, ha lelkibetegek vagyunk és csüggedők, nyájas és jó szóban, melynek forrása az igazi felebaráti szeretet, önzetlen, jó tanácsban, őszinte együttérzésben, tiszta lelki szeretetben, és megvizsgálatóvá, lélekben megerősödve és megifjodva egy jobb jövő reményében távoznak onnan új lelkierővel keresve további életfeladatunk. Legyünk ezért hálásak és adjuk ez érzésünknek kifejezést aáltal, hogy e nehéz időkben iparkodjunk bár csak kis parányi mértékben viszonzni azt, amit hajdan ott nyertünk. Elérkezett ime a mi cselekvésünk ideje is s így ne halogassunk egy napot se, hanem kezdjünk hozzá a téglák összerakásához és tegyük azt hozzájuk hasonlóan, jó szívvel, önzetlenül, igaz szeretettel, hogy mielőbb talán a jó Isten segédelmével már az 1916. év szebb és boldogabbnak remélt nyarára, épülhessen fel az új „Karitász”, hogy a jó nővérek ismét kipihenhessék e szomorú és kinos év fáradalmait és aztán újult erővel láthassanak áldást hozó működésükhöz. Mig e közös vágyunk és óhajunk teljesülésbe mehet, kérjük a jó Isten, adjon elég lelkierőt e nemes lelkeknek, ezt a nagy csapást méltóan elviselni, adja boldogság és egészségteli napok hosszú lancoátát nekik, had nevelhessenek továbbra is az édes magyar hazának és szeretett városunknak igazán derék, lelkes, jó honpolgárnököt! Az Ég Urának áldása kísérje és vezesse nemes munkájukat, áldja és vezérelje minden lépésüket! Ugy legyen!

Egy régi tanítvány.

Használjunk hadisegély postabélyeget!

Psychologia pastoralis.

A fentti cím egy lelkipásztori munkának a címe, melyről a gazdag német egyházirodalomban valószínűleg már találkozhatunk is, és a melyet a mi irodalmi reper-toriumunkban is szeretnénk olvasni.

Mert nem frázis, hogy az idegek kor-szakában élünk, vagyis a tömeg és egyéni élet nagy organizmusában az idegek, az értekek és lélek közötti vezetékek játszó a főszerepet. Szükséges ennelfogva, hogy a lelki pásztor, aki e hivatalánál fogva a lélek atyja, orvosa, vezére, a léleknek és vezetékének olyan ismerője legyen, akár az orvos valamely testi szervnek. Nagy hasznunkra volna tehát a „psychologia pasto-ralis” köréből való minden alapos tanul-mány olvasgatása.

Távol áll tőlem még a gondolata is annak, hogy a lelkekre való hatás természetfölötti eszközeinek rovására kultiváljuk a természetes eszközöket. Ellenke-zőleg, éppen azért, hogy a természetfölötti tényezőnek, a kegyelemnek minél bizto-sabbá tegyük a lélekre való hatását, töre-kedjünk a lehető legtökéletesebben meg-ismerni a lelket az ő természetes vonatko-zásaiban, főképpen pedig az idegekkel.

Am képzeljük magunkat a gyónató-székbe, s gondolkozunk ott való tevékeny-ségünk lényegéről.

Nemde munkánk sikerének conditio sine qua non-ja az, hogy a lábainkhoz bo-ruló lelket meg lássunk. Ránk nézve en-nek a lélek meglátásának szempontjából szük-séges a bűnök megváltása, amit — e he-lyen helyesebben nevezhetnénk a lelki állapot feltárásiának. Tévedés az a felfogás, hogy a lélek vagy bűnös és akkor beteg, vagy ár-tatlan s akkor egészséges. Halálos kór csí-ráját viseljük magunkban, és sokszor ta-láltam az erkölcsiség szempontjából ártatlan, mégis elszomorítottan beteges lelkeket. Aztán a hit, a bizodalom erősítése, a szeretet élesztése, az indulatok, vágyak szabályozása, különösen pedig a benső harmonia, meg-nyugvás és béke megteremtése lélektani és természetes momentum felhasználásával tör-ténik? Intelligens hívőkől a gyónatásnak két elítélő kritikáját hallottam. Az egyik szerint a gyónató csak a szentségi formu-lát és a sablont használja s teljesen az isteni kegyelemre bizza a lélek meglátásá-ról és meggyógyítását. A másik szerint — a gyónató foglalkozik ugyan a sablonon túl is gyónójával, de csak annyiban, hogy bűnei és az erkölcsi ideál egybevetésével bűnének tökéletesebb felismerésére és megbánására vezérli.

A kritika helyes. E gyónatásokban nem látjuk a tökéletes lelkipásztor-t. Ennek meg kell látni az Isten adta lelket amint beleszövődik a gondviseléstől, neki megszabott életkörülmények közé, és meg kell látnia a lelket mint kapcsolódik bi-zonyos fizikumhoz, bizonyos idegzethez, s ezáltal bizonyos érzékekhez, azok által a maga kis világához.

Ezt a meglátást elősegítő tudomány volna a „psychologia pastoralis.”

X-nének az ura a haretéren van. Tíz hónapja semmi hírt nem hallott felőle. A férjét szerető asszony, s a kis gyermekei jó apjáért aggódó anya — ismételtlen meg-jelenik a gyónatószékekben. A gyónató atya meglátja e lelket. Észreveszi, hogy e nőt

az a forró és jogos vágy vezérli, hogy fér-jét visszanyerje. Erre a célra fokozza buz-góságát, végzi gyónásait. Ugy-e nincs itt semmi bűn, semmi helytelen szándék? S a gyónatónak az ő meglátása alapján tudnia kell, hogy ez az asszony lelki egyensulya megzavarodott, dominál, károsan dominál abban a remény, a vágy mely lenyűgözi gondolkodását, bénítja akaratát, ingataggá teszi — az élet utján eddig talán biztosan határozottan tett léptekkel. Mi lesz a gyón-tató feladata? Isten szent akarata gyanánt sugalmazni e nőnek a munkakedvet, a folytonos, hogy ugymondja, jóízű tevékeny-séget, a maga munkakörében az akaratnak a jövőre vonatkozó tevékenységét. „Adja át asszonyom férjét a jó Istennek, higgye el jobb kezében lesz az ott, maga pedig lás-son hozzá lázas buzgalommal a munkához. Ha nincs, keressen. Minél fizikaibb, minél fárasztóbb és időöltőbb annál jobb.

Íme egy gyónatás, amelyben a pap mint pastoral psychologus oldja meg a fel-adatát.

Természetes, hogy abban a psychologia pastoralisban, melyet olvasgatni szeretnénk, s melyet gyónatásaimban remélem nagy has-zonnal követhetünk, a megfelelő, bizonyos szisztémába foglalt elméleti fejtegetések után — klasszikusabb példákat találunk a pap lélektani szempontból vett gyónatói működéséről.

Talán nem kívánunk sokat, lehetetlen, vagy haszontalan dolgot, mikor ilyen psy-chologia pastoralist kérünk arra avatott és hivatott tanítómestereinkről.

Truppel Győző.

Tanítók a tüdővész ellen.

(1000 korona jutalom 10 tanítónak.)

A tüdővész elleni védekezés szoci-ális ismereteinek terjesztésében nagy sze-repük van a tanítóknak. A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület, ez a par-excellence tüdővész elleni küzdő társadalmi és egészségügyi szervezet évről-évre a magyar tanítószághoz fordult, hogy legyen segítségére a tüdővész elleni ismeretek terjesztésében. A tanítók az iskolájukban a jó levegőnek, tisztaságnak, rendes étkezésnek egészségügyi fontosságát már a multokban is hangsúlyozták, jobban azon-ban a tuberkulózis elleni védekezés orszá-gos szervezése folytán e tanítások cél-tudatosabbak lettek és érintették a fertő-zés veszedelmének orvostudományi krité-riumait is. A zsenge növendékek előtt a tanítók a mindennapi élet szörnyű pél-dáival bizonyították, hogy az egészséges életmód elemi szabályainak be nem tar-tása minő szörnyű rombolásokat idéz elő a családokban. A tuberkulózis lakásbe-tegség. Ezt igazolják a legalsóbb népes-ség körében pusztító és nemzedékröl-nemzedékre valósgalvaló öröklődő fertőző esetek. A megismerésnek pedagógiai fel-használása alkalmas arra, hogy a növen-dékek révén az alsóbb népesség körében áldásosan terjessze az egészségügyi ismereteket.

A magyar tanítószághoz helyesen ismerte fel a maga feladatát e téren s a József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület évről-évre konstatálhatta, hogy a tanítószághoz

kája milyen jelentékenyen segíti előre hu-manitárius és ismeretterjesztő tevékeny-ségét. Ez indította az egyesületet arra, hogy legujabban egy *egészségügyi tizpa-rancsolat* is közforgalomba hozott, ame-lyet sok ezerszámban szétküldött az is-kolák vezetőinek. Ez egészségügyi tizpa-rancsolat a következőképp hangzik:

1. Az egészség a legnagyobb vagyon és boldogság.

2. Zsugori ember az, aki a napfény-nyel takarékoskodik. A napfény az egész-ség legjobb megőrzője.

3. Egészségre vigyázz s ezzel vi-gyázzol embertársaidra is.

4. Gondosan örködjei lakásod tisz-tasága felett. Szennyben elszaporodnak a rovarok, különösen a legyek. Ezek pedig a legveszedelmesebb betegségek ter-jesztői.

5. Étkezés előtt mosd meg kezedet szappannal és vízzel, nehogy veszedel-mes betegségek csíráit vidd a szádba.

6. Sohase köpj a földre, mert a kö-peted árthat embertársaidnak.

7. Zsongító alkohol ártalmas az egészségére. A tiszta víz a legjobb ital.

8. Sok betegséget egészen láthatat-lan kis lények (bacillusok) okoznak, ame-lyek ellen tisztasággal és fertőtlenítéssel védekezzél.

9. Érezd ember voltodat és légy magadra tiszta, mert tisztatlanság állati tulajdonság.

10. Gyomrod, meleg, forralt éte-lekkel tápláld, a magas hő elpusztítja a betegségek csíráit.

Kétségtelen, hogy ez a rövid mon-datokba komprimált egészségügyi tanács-adás megtalálja az utat a gyermek elmé-khez és a gyermekeket át a szülőkhöz.

A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület a tanítószághoz nemcsak munkáját méltányolni kívánta azzal, hogy az ország tanító karából 10 olyan tanítót, aki a tü-dővész elleni védekezés szociális ismereteinek terjesztése körül a legtöbb ered-ményt produkálta, 100—100 korona jút-alomban, vagyis összesen 1000 korona jút-alomban részesített. Az egyesület mérlegelte a hozzá betervezett jelentéseket s ezek alapján a következő tanítóknak ítélte oda a 100—100 koronás jutalmait: Bagoly Béla ig. tanító (Barátos), Fischer Lipót ig. tanító (Liptószentmiklós), Fülöp Gyula tanító (Nagyrákos), Horn József isk. igazgató (Poprád), Kiss Béla ig. tanító (Ujpest) özv. Konecsny Jánosné tanítónő (Szilágy-somlyó), Kovács Ida ovónő (Vésztő), Ner-gert Vilma tanítónő (Jászkarajenő), Lukács Dénes tanító (Alsógyertyán), Szutter Dániel ig. tanító (Pápa).

A magyar tanítószághoz nem szokott hozzá, hogy a maga önfeláldozó, önzetlen, hazafias és szociális tevékenységét, akár a nyilvánosság, akár a magánosok részé-ről valami nagy méltánylásban részesí-ték. Épen ezért különösen megemlésté-re méltó a József Kir. Herceg Szanatórium Egyesületnek ez a spontán elismerése, amely a maga anyagi értékén messze túlmenőleg, rendkívüli erkölcsi értéket jelent a tanítószághoz szempontjából. Hisszük, hogy a magyar tanítószághoz a tuberkulózis elleni védekezés áldásos ismeretterjesztése terén további eredményes munkásságot fog kifejtteni.

A kökereszt.

Irta: **Bálint Zoltán.**

Egy kis orosz falu szélén pihenünk. Körülöttünk a Szarmata síkság beláthatatlan rónája érett kalászosokkal, melyek már türelmetlenül várják az aratást. A látóhatáron gomolygó füstfelhők szállnak fel s a lenyugvó nap aranyos sugarait bíborvörösre festik. Elhagyott a falu, csupán két öreg muszka maradt hátra — hirmondónak. Romokba hevert házak, melyeknek fekértére szenesedett gerendái még bizonyos hőséget árasztanak a levegő rétegében s párját vesztett gölya keresi fészket, fiókait a romhalmaz körül. Csend van a faluban. Csupán a keresztül folydogáló kis patak zakatol, siet, rohan fodros habja a mesterségesen készített vesszőgáton. Ötön ülünk körben: egy színész, egy postaszolga, egy bukovinai csángó napszámos, egy bácskai gazdatiszt és én. Beszélgetünk háborúról, muszkákról, békéről, az édes otthonról, a mint csendesen társalgunk oda jön hozzánk egy öreg orosz paraszt levezi kék sapkáját s a szokott „Slave ursu Kristu”-val köszönt bennünket s hív, hogy mutat nekünk érdekességet, melyet megnézni érdemes. Bukovinai csángó bajtársunk értvén e kacskaringos muszka nyelvet, felvilágosítást kért a „staritól”, mi lett legyen az az érdekesség. Elmondja. Mi rögtön kíváncsiak leszünk, hisz háboruban vagyunk. Egy-kettő, s alig teszünk 120 lépést ott vagyunk a helyszínen. S ime csakugyan érdekes kép, méltó a megfigyelésre. Egy kökereszt, melyet ellenséges gránát talált, a kereszt leesett, összetört s ott áll az isteni Üdvözítő alakja kitért karokkal, mint ahogy Izrael fiai megfeszítették. Nézzük, nézzük. Csend lett körülöttünk, az öreg orosz rövidesen elmondja az esetet, hogy nagy tüzésérgi párbaj volt itt és egy ellenséges gránát érte a kökeresztet. Az öreg elment s mi gondolkodtunk.

Milyen ez a háború! Olyan mint zugó főrgeteg, mint mikor villámok garmadáik cikáznak végig a levegőben s le-le csapnak fára, sziklára, tornyokra, házakra s néha ember is vesz oda. Nyomában kőrt szent edést, bánatot is okoz. Avagy mikor Martinique szigetén a földrengés százezrek pusztulását idézte elő s valóságos Sodoma végzete lett a titáni elemeknek. Ilyen a háború. De ennél is veszedelmesebb a háború, mert összetört kulturát, művészetet, hitet, erkölcsöt, hazát, házakat, monumentális épületeket, családi tűzhelyet; milliók kerülnek a föld alá s milliók lesznek a társadalom egyik külön osztályának tagjaivá mely osztály képezi: a bének társadalmát. Jól jegyzi meg Prohászka, hogy a háború az erőszak kategóriája, az ököl kategóriája. Istenem, hányan vannak itt a kik megrendültek hitőkben, eszökben, gondolkodásukban; de mily sokan vannak talán többen mint eddig, kik lettek imádságos lelkelű, vallásos emberek, a kik eddig nem ismerték, megvetették Istent. Egyházat, vallást, erkölcsöt, szeretetet s most a szenvedések közepette oly bensőséges, mélységes hitet, eleven erőt, lendületet nyer, mely azt sugja: Nem a föld az ő gyönyöreivel alkotják s adják a boldogság hazáját, nem a Nitsche, Spencer,

Fichte, Soppenhauer filozófiája ad nyugalmat vergődő lelkednek, mely a scepticismus erejével örökös bizonytalanságban tart s vergődől mint a csapdába került féreg, hanem Krisztus, az isteni Mester örökszép evangéliuma, kik ha azt követelik, képezik azt az arisztokrata társaságot, melyben az isteni és erkölcsi erények dominálnak, kiknek lelkükben kialakul egy kis világ, mely már itt a földön képezi Isten országát. Ide jöjjön ember, az bizonyára leveti hétköznapias szürkéségét s lelke azt susogja:

Ad astra!

Nézem az Isteni Üdvözítő szobrát. Karjai kitérve, feje lehajtva s mintha hívna mindenkit, hogy oda adj a mélységes hitnek, a lángoló szeretetnek, a békének csökját, mintha mondaná: Ember! látod mennyit szenvedtem s még most is bánatnak, itt vagyok szeretem őket, jöjj, meríts erőt, kitartást belőlem, bízzál! És ime az ember önkéntelen oda megy, valami titokszertű érzés futja át testét, lelkét, mint a sodronyt az áram, hevül, duzzad keble, ihlet szállja meg s felzokogja: „Szeretlek Isten véghetetlen, szeretlek őh csodás való.” S ime az ember tűr, remél, küzd s tudja ez tisztító háború. Igen azért, hogy az emberek lelkéből kiirtsa a bűnt, a rozszat, a hit közönyt, a vad önzést, a gyűlöletet s helyébe illesse a jóság, szeretet, az önzetlenség, a testvériesülés virágait. Tisztító háború, mely össze morzsolja a cinizmust, elfojtsa a vad daemon eszevesztett krakogását s megteremti itt a földön az Isten országát, melyet a hit remény szeretet fuvalma leng át, hol az emberek nem forradalmi dalokat ordítanak, hanem a szív mélyéből tör fel a dal, hogy

„Hatalmas láng lobog szivemben,
Kicsiny lett a tér néki ide lennt.
Feléd, hozzád tör fel szerelme,
Hogy hadd szeressen egyre-egyre.”

H I R E K.

— **Oktober 4. a székesegyházban** Ural-kodónk nevenapján ünnepélyes Istentisztelet volt, melyet a püspöki vikarius celebrált. Megjelentek a katonaság, város és az összes hivatalos világ képviselői, a főgimnázium, polgári, és elemi iskolák növendékei. Mise után a himnuszt énekelte az egybegyűlt közönség.

— **XIII. körlevél.** Püspök Urunk szept. 19-ről keltezett körlevelében teljes egészében közli XV. Benedek pápa legújabb rendelkezését a halottak-napi három szentmiséről, amelyről mi is megemlékeztünk. Elrendeli, hogy okt. II. vasárnapján az egyházmegye minden plebánia templomban a Legméltóságosabb Oltáriszentség imádságra tétessék ki, seregeink győzelméért. Nevezetesebb részei még a körlevélnek: a gubacs és szederlevél gyűjtéséről és a tűzifa készlettel való takarékoskodásról szóló miniszteri rendeletek, a sajtó vasárnapra (okt. III. vasárnapja) vonatkozó tudnivalók és személyi hírek.

— **Szentóra ajátosságot** tartott oltáregyletünk múlt vasárnap 5—6-ig a zárda templomban; ez alkalommal az oltár gyönyörűen fel volt díszítve; az ének lélekbe ható volt; a szt. beszédet a királyi emberről és a nagy lakomáról Pálfi János igazgató tartotta

az ajátosságot az egyleti igazgató vezette. A templom zsufolásig megtelt a befejező ének; „Imádkozunk a hazáért” könyvekre indított

— **Órgróf Pallavicini Edéné hadikórháza.**

Püspök Urunk nővére Mosdóson egy hadikórházat tart fenn, ahol a betegek nemcsak gondos ellátásban részesülnek, hanem mindazt megkapják, ami fáradt lelkük felfrissítésére is szükséges. Az ápolást maga a grófné végzi irtalmas nővérek segítségével, akiket még Istenben boldogult édesanyja özv. Majláth Györgyné segítségével felépített Mosdóson. A nemes grófné a hazáért szenvedett hőskönek szenteli minden idejét és ezen kívül súlyos anyagi áldozatot is hoz a nemzeti jótékonyág oltárára.

† **Fodor Nándor.** A kéréletlen halál egy ifju életerős munkást ragadott el az Úrnak szülőjéből. Meghatva állunk frissen hantolt sírjánál, amely eltemette mindazokat a nagy vágyakat, amelyek lelkét sohasem kagyták nyugton. Erdélyi egyházmegyének szegényebb lett. A háború bánatos napjaiban különösen érezzük veszteségünk súlyát, mert az aratás bő, a munkás pedig kevés. Halotti imánkhöz testvérek csatlójunk egy bensőséges fohászt: Uram küldj helyette sok Krisztus Szíveszerinti papot!

— **A gyulafehérvári irtalmas nővérek** szülőjében a nyár folyamán leégett lakóház újjáépítésére adakoztak: A gyulafehérvári Oltáregyesület 200 Kor., Badilla János tábori lelkész 30 K., Botár Gáspár tanár 12 K., Eisenmayer Gyuláné 10 K., Kórody Margit és Gabriella 10 K., Molnár Erzsike polg. isk. 1-oszt 1. K., Összesen: 263 Korona.

— **A papnőveldei nagy könyvtár** alapra aug. 15-étől adakoztak: gróf Dessewffy Dénes 500 Kor., gróf Dessewffy Aurél 50 K., Badilea János 30 K., Fejérvári Celestrin 20. K., özv. gróf Cebrian Istvánné 20. K., Deus retribuat.

— **Lelkigyakorlat Budapesten a Jezsuitáknál:** Mindhogy ezen évben a nyár folyamán a tömeges papi szentgyakorlatokat sok helyen nem lehetett megtartani, a Kongregáció-Otthon pedig hadi kórháza miatt szintén nem nyújthatott annyi jelentkezőnek alkalmat exerciciumokra, mint egyébkor, azért sokak óhajára olyképen igyekeztünk a Főtiszteendő papságnak szolgálatára lenni, hogy egész éven át tartunk triduumokat. A csoportok ideje a következő: október 18—22, október 25—29, november 8—12, november 15—19, november 29—december 3. A kik lelkigyakorlatokon résztvenni óhajtanak, forduljanak a Kongregáció-Otthon Regenséhez. (Budapest, VIII. Mária-utca 25.)

— **Abstinens Pap.** A magyarországi Kath. Abstinens Papság Keresztesegyesülete hivatalos lapjának legújabb számában tudományos alapon álló értekezések és érdekes közlemények jelentek meg. Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe. Megrendelhető: Batizfalva (Szepes m.) Ára: 2 K.

— **A pápa a békéről.** Rómából jelentik: Az *Osservatore Romano* levelet közölt, melyet a pápa intézett az Örök Rózsafüzér florenci igazgatójához. A pápa a következőket írja: A gyász és szomorúság e jelen óráinak komolysága, a lelket és szellemek egyre növekvő tévelygése és az a körülmény, hogy a megzavarodott nemzeteket minél előbb vissza kellene téríteni a béke áldásos korszakához, mindinkább megerősítik bennem azt az isteni intelmet, hogy a inkább, mint va-

Iaha, szükség van szünetlen és bensőséges imádásokra, az Ur kegyelmének elnyeréséért, és a vérses idő szelcsendjének eléréseért. A vérontások oly borzalmas hónapjai után, végre elérkezett a rózsafüzér hónapja és itt van az ideje, hogy forró imádsággal esedezünk a könyörületes királynőjéhez és a beke angyalához, Máriához. Ezért elhatároztuk, hogy október hónapban a rózsafüzér imádságai közé beillesztünk egy imát békéért is. Imádkozzon minden hívő lélek, karjait éjjelnappal az ég felé emelvén az engesztelésért és a békéért.

— **Három szentmise halottak napján.** Lapunk szept. 11-iki számában megemlékeztünk a Szentatya legújabb keletű engedélyéről. Erre vonatkozólag közöljük a szükséges tudnivalókat abban a reményben, hogy minél többen bemutatják halottak napján a három szentmisét, engesztelésül elesett magyar testvéreinkért. A három mise közül csak egyért fogadhat el a pap stipendiumot. Minden oltár privilegiált halottak napján. Az első mise „in Commemoratione omnium fidelium defunctorum”. Énekes miséknél és annak, aki csak egy misét akar mondani, ezt kell venni. Második in anniversario defunctorum sequentiával azzal a föltétellel, hogy az orationál, „quorum anniversarium depositionis diem commemoramus”, a secretánál „quorum anniversarium depositionis diem commemoramus” szavakat ki hagyjuk. A harmadik mise, a Missa quotidiana sequentiával. Oratioja a köv.: Deus veniae largitor et humane salutis amator, quaesumus elementiam tuam: ut animas famulorum, famularumque tuarum, quae ex hoc saeculo transierunt, beata Maria semper Virgine intercedente, cum omnibus sanctis tuis, ad perpetuae beatitudinis consortium pervenire concedas. Per. Dom. A másik két oratio rendes. Secretája: Deus cujus misericordiae non est numerus, suscipe propitius humilitatis nostrae: et animabus omnium fidelium defunctorum, quibus stb. (lásd a Missalét) A másik secreta rendes. Postcommunio: Praesta quaesumus omnipotens et misericors Deus: ut animae famulorum famularumque tuarum, pro quibus hoc sacrificium stb. mint a Missalében.

— **Pünkösöd után XX. vasárnap.** (Az evangélium tanulsága) Az Egyház a népek és nemzetek hatalmas nevelőanyja minden vasár- és ünnepnapon nyilvánosan felolvastat egy szakaszt az evangéliumból — az emberi lélek örök törvénykönyvéből, hogy az élet zür-zavarában, a mindennapi munka és törtetés közepett elfelejtett, elmellőzött igazságokat vissza idézzük emlékeztünkbe. Szemünk elé állít egy szép és megkapó bibliai történetet, hogy annak alapján önmagunkba melyedjünk és kijavítsuk eddigi életünknek rosz avagy közömbös pályáját.

A mai vasárnapi evangélium a kafarnaumi százados példájával hathatosán figyelmeztet arra, hogy bajainkban, szenvedéseinkben az Urhoz kell folyamodjunk. Töle kell enyhítő balszamot kérnünk szívünk sajnójáé sebére. Neki kell elmondanunk, hogy a karcéren küzd a mi szerettünk és talán már megsebesülve viaskodik is a nagy kaszással, a rettenetes halállal. Az Urnak irtalmáért kell térdenálva, összetett kezekkel imádkoznunk, hogy méltóztassék nekünk, szegény bűnösöknek békét adni s velünk együtt minden embernek, akiket Krisztus megváltott drága vére hullásával. Mert Ő a Mindenható, Ő a

hatalmas, Ő az égnek és földnek egyedüli Ura és Istene, az Ő kezében összpontosul minden, az Ő kezében van a mi életünk és halálunk, boldogságunk békénk, és nyugalomunk. Tudjuk, hogy ő hajlik a mi esekelő szavunkra, amint hajlott a százados kérésére. Ő gyógyít, amint meggyógyította a százados sir szelén álló gyermekét, csak járjunk Hozzá tiszta szívvel, mély hittel és őszinte alázatossággal.

— **Az iskolák a háboru beteg árváiért.** A beteg gyermekről való gondoskodás fontos ügyét szolgálja a gróf Zichy János kormányzata alatt álló Zsófia Országos Gyermekszanatorium Egyesület, amely a háboru szerencsétlen beteg árvái részére Siófok és Balatonvilág között Balatonszabadin egy 200 ágyas gyermekszanatoriumot épít és amely a szenvedő szegény iskolaköteles gyermekek ápolását teljesen ingyen nagy áldozatkészséggel végzi az áldatosan működő Balatonalmádi Zsófia Gyermekszanatoriumában is. Azonkívül a mártírhalált halt *Hohenberg Zsófia hercegnőnek nevére egy gyermekérdelmi alapot*, kiván létesíteni és ennek érdekében fordul a magyar nemzet gyermekeihez, kérve azok segítségét.

Jankovich Béla vallás és közoktatásügyi Miniszter ugyanis, minthogy a gyermekek egészségügyének felkarolása olyan feladat, amelynek megoldására az államnak és a társadalomnak karöltve kell fáradoznia és minthogy a szegénysorsu beteg gyermekek felsegítésének ügye a tanulóifjúság lelkületéhez is legközelebb áll, engedélyt adott arra, hogy a *tanulóifjúság a gyermekszanatorium érdekében gyűjtést eszközölhessen.*

Rákosi Jenő gyönyörű szózáttal fordult most a tanulóifjúsághoz, hogy néhány fillérrel e nagy és szent célok elősegítéséhez hozzájáruljanak. A gyűjtéshez szolgáló iveket a tanítézetek tanárai és tanítóitól lehet átvenni és ugyancsak az iskolákhoz kell a begyűjtött összeget átszolgáltatni. Minden fillér, amellyel a gyermekszanatoriumot szolgálja, örömet és áldást fog fakasztani, mert nincs a világon irtalmasság szebb és meghatóbb, mint amely a szegény gyermekek ágya fölé hajlik.

Felkérjük tehát a tanulóifjúságot, hogy a legmelegebb érdeklődéssel támogassák azon törekvést, hogy a gyermekszanatoriumi gyűjtés minél eredményesebb legyen és hogy a magyar gyermekvédelem elsőszorban éreztesse áldásait azokon a szerencsétlen beteg kisdedeken, akiknek apjuk a rettenő háboruban érettünk elvérzett!

— **Tallózások.** Az olasz hadseregben 19320 pap van, ekközül 15.000 fegyverrel kénytelen küzdeni. A legutóbbi összeírás szerint összesen 13.394 főre rüg a hadiárva száma. A román statisztikai évkönyv a napokban jelent meg. Eszerint 1914. decemberben Romániának hét millió és 771.341 lakosa volt. A harcban álló nemzetek hadseregei hét millió embert vesztekett eddig. Franciaországban 80.000 elmebeteg van, akik közül 20.000 az alkoholizmus útján szerezte betegségét. A német hatóság Belgiumban 700 iskolát állított fel s egyúttal kötelezővé tette a gyermekek iskolalátogatását.

IRODALOM.

A Sziv. Jézus-Szive-Szövetség heti érte-sítője. Megjelenik minden szombaton. Budapest. VIII. Baros utca 34. — Künn a harc-tereken, félelmetes ágyútörgés és puskaropogás között, véres holttestek, kinlódó seb-sültek fölött misziót tart az Isten. És sok lélek megértéssel figyel és odasimul a jó memyei Atyához, a kiről nyugodt napjaiban talán már egészen megfeledezett. Idehaza is megérzik ennek a világrengető missiónak a hatása. Az emberek nem lettek ugyan jobbak, de felébredt bennük a javulás utáni vágy Nem lettek szentebbek, de valamiképen mégis ráleptek az ég felé vezető út kes-keny és tövises ösvényére. Tagadhatatlan, hogy kezd inogni a vallási közömbösség árka, mert a tisztultabb felfogásnak minden kép-mutatás nélkül az erkölcs és vallás mellé állnak és hajlandók annak szabályai és tör-vényei szerint élni. Csak legyen egy izmos kar, amely nagyobb lendületet ad lelkük szárnyalásának, csak legyen egy biztos ka-lauz, amely szeretettel igazgat és elosztja a mult emlékekét megmaradt előítéletet és sötétséget.

Ez az előnyösen változó korszellem és annak a szükségérzete, hogy teljes erőnk-ből kell előmozdítanunk a Mindenható hatalmas missziójának sikerét, hozott létre egy új la-pot, amelynek programja a legszentebb és a legmngasztósabb; az Evangelium mérhe-tetlen kincsesházából átültetni az emberek tudatába azokat az igazságokat, amelyek nélkül az élet csak vergődés, megmutatni Jé-zus Sz. Szive lángoló szeretetének mélyse-gét és ezek nyomán egy erős alapon álló, erkölcsiében nemes, Istent és Egyházat tisz-teletben tartó, krisztusi nemzedéket nevelni és alkotni a jövő nagy feladatainak megol-tására. Ennek a programnak megfelelően le-nyomatja és aktuális magyarázatokkal ellát-ja a vasárnapi evangéliumot, tudnivalókat közöl a kath. hit- és erkölestánból, az egy-háztörténelemből, amelyet ma általánosán támadnak vagy legjobban esetben ferde vilá-gításban adnak elő. Programja teljesen a vallásos élet mélyítésének és megszilárdítá-sának szolgálatában áll, mellőzi tehát a szo-ros értelemben vett politikai és társadalmi kérdéseket, a család és iskola problémáit is csak annyiban tárgyalja, amennyiben össze-függnek a lelki étellel.

Nem egyéb ez az újság, mint az Egy-ház katekizmusa modern formában, a XX. század emberének nyelvén. Újság ez a szó sokakat meg fog félemlíteni. Micsoda profa-nizálás megint? Hol marad az a hagyomá-nyos tisztelet, amellyel körülverték eleink a sz. igazságokat? Ne keressük kákán is cso-mót! Elleneink újságokban támadnak, miért ne oktathatnánk mi is újságokban? Ma új-ságból merit a modern ember cselelfogást, miért ne adnánk kezébe mi is egy újságot, amely krisztusi világnézetet hirdet. A meg-élhetés nehéz gondja lassan-lassan kiragad-ja az ember kezéből a könyvet. Nines ideje, — legfeljebb az újság cikkei futja át. Miért ne adnánk neki mi is cikkeket, amelyek rö-viden ugyan, de tájékoztatják őt mindarról, amit tudnia kell ahhoz, hogy vallásos életet éljen. Miért ne épen most, amikor minden falan óriási felkiáltójelekkel találkozók, ame-lyek az önmagába való elmélyedésre kész-tenek? — A nagy tömegeknek készült a Sziv. Az emberek széles rétegeinek akar vinni

NESTLÉ-FÉLE
CSECSEMŐK GYERMEKLISZT
 gyermekek és ládázók legjobb
 tápláléka gyomor- és bélbetegségek után.
 Mindenkor kapható.

Próbadozot és tanulságos orvosi köny-vecskét a gyermek nevelésről teljesen díjtalanul küld a **Nestlé-féle gyermekliszt társaság, Wien I., Biberstrasse 18 c**

örömhirt. Valóban providencialis, száz misszionáriusnál, sőt ezernél is több, mert a gazdag lakásban és a munkás kicsiny viskójában egyaránt felállítja szószerkét és prédikál, vigasztal és alakít. A lelkipásztornak hatalmas segítőtársa lesz, ha jól felhasználjuk és iparkodunk minél nagyobb elterjedést biztosítani számára. Az ára bámulatosan csekély egy szám 4 fillér, egész évre 3 K. A legszegényebb is tud annyit áldozni. Jézus Szíve áldjon meg téget te kis lap, hogy lépted nyomán boldogság fakadjon és eljőjön az az ország, amelyért mindennap annyi öszinte vágygal fohászodunk. Csefalvi.

Szerkesztői üzenet.

A „szürkéket“ elküldtük a Brassói Uj-lapnak, mely ezt üzenté: **A szürkék.** Turf híreket nem közlünk.

Bálint Z. Hálásan köszönjük hogy még a harctéren sem feledkezik meg lapunkról Isten oltalmazza továbbra is.

Haditudosítók. Ime sikerült kívánságuk. További vándorlásukhoz sok szerencsét és bőséges kegyelmet kívánunk.

Többeknek. Ki kell jelentenünk, hogy munkatársaink nem kapnak tiszteletdíjat. Szükségesnek véltük ezt jelezni, nehogy ideális munkásságuk félreértésre adjon alkalmat.

Kiadóhivatal üzenete.

Szerdahely. Tessék a 3 K. díjat beküldeni. Ez a szabály, nyugtát nem állíthatunk ki és nem küldünk. A vevény elég nyugta.

Pályázati hirdetés.

A szerdahelyi róm. kath. elemi népiskola kántortanítói állására pályázatot hirdetek. Javadalma:

I. Kézpénzben: a) az egyházpénztárból kántori-, földkártaletelési-, failletmény és szent mise alapok kamatja címén 273 kor.;

b) az erdélyi róm. kath. iskola alapból 210 kor.; c) a püspöki uradalmi pénztárból 100 kor.; d) fizetés kiegészítő államsegély s arra jogosultnak körpótlék.

II. 9 hold 990 □-öl föld jövedelme 120 kor. és a pol. községtől 8 m³ kemény tűzifa 40 kor. értékben.

Lakás: 2 szoba, konyha, kamra, csűr, istálló, sertésöl, és konyhakerttel.

Kötelessége a kántortanítói teendőket lelkiismeretes végzése.

Pályázati határidő: október 31.

Szerdahely, (Szeben m.) 1915. okt. 5.

Husek Gyula,
lelkész, isk. sz. elnök.

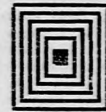
NB. Községi ipariskolai tanításért külön díjazásban részesül.

Megbízható kath. cég!

A pécsi országos kiállításon
arany éremmel kitüntetve.

Ruzsinszky Béla

oltárépítő
PECS, Tábor-utca 4. sz.

Géperőre berendezett műintézetében olcsón készít bemutatott rajzok szerint oltárt, szószerkét, padokat stb. Szállít teljes templomberendezést és elvállal régi oltár és szószerk aranyozását és szobrok színezését.

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek meckanikai szövődéje

WIEN, Alapított 1838. **GYÁR:**
VI., Webgasse 43. 600 alkalmazott. Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dús választékban, mindenféle és ó-keresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbb árban történik

Miseruhák javítása elvállaltatik. Költségajánlat díjmentes.

Az olasz háború előzményeiről.

==== Ára 40 fillér. — Bérmentve 45 fillér. ====

A Szerb kékkönyv.

A szerb kormány diplomáciai levelezése 1914. jun. — augusztusig.

Ára 60 fillér. Bérmentve 65 fillér.

Háboru és szociálizmus

Tanulmányok a háboru szociálista és szociálpolitikai tényeiről és kérdéseiről.

Ára 80 fillér. Bérmentve 85 fillér.

Harctéri térképek.

A katonai események az összes harctereken egy lapon tiszta éles rajzokban. Az állások be vannak rajzolva úgy hogy egy pillantásra a harc állását áttekinthetjük.

Megjelenik minden héten új kiadásban. — eddig 38 szám jelent meg. — **Ára egy térképnek 40 fillér.**

Ezen térképek terjesztését a bécsi Hadsegélyző hivatal vállalta és a tisztajövedelmet a harctéren elesettek árváinak és özvegyeinek segélyezésére fordítja.

Az eddig megjelent számok I—38-ig valamint a következő számok is előfizetés ellenében kaphatók.

Előfizetési ára 10 térképre, egyenkénti megjelenés után bérmentes küldéssel Kor. 4:50 fillér.

Kaphatók: Schäser Ferenc könyv- és papír kereskedésében, Gyulafehérvárt.

A ház- és családnak Jakab apostol szerint ∴ való lelki megáldása (Házi áldás). ∴

Ára 40 fillér.

38×53 cm. nagyságu csinos kivitelü tableau.

Ára 40 fillér.

Kívánatra készen berámázva is kapható.

Ezen régi eredetü számos szentek képeivel diszitett tableau 1965—1915. szám alatt nyert Imprimaturát.

SVEN HEDIN:

EGY HARCBAŒ ÁLLÓ NEMZET.

Ez a könyv legmegkapóbb leírása a németiség háborújának. Sven Hedín hónapokig élt a német harctereken, szívesen látott vendége volt a német császárnak, látta, hogy organizálták a stratégiai mozdulatokat s ott lehetett a hősi rohamoknál.

Hatalmas szenzáció ez a könyv, mert az egész világ számára először tárja fel a csodálatos Németség történelm legnagyobb háborújának kónapijait. A nagy alakú 176 oldalas kötet ára 1 korona, bérmentve 1 K. 10 f. beküldése ellenében.

DETLEV VON LILIENCRON:

HÁBORUS NOVELLÁK.

Lillencron könyvének értékét és aktualitását mindennél jobban bizonyítja az a szenzációs siker, hogy a német kiadás ma már a 167-ik kiadásban forog közkezen. Szerző mint aktív katonatiszt végigharcolta a nagy német-Francia háborút. Sok hivatott kritikus szerint ezek a legszebb háborus elbeszélések a világtörténelemnek. Csataképei megdöbbentően fenségesek; magunk előtt látjuk a katonától szibogó harcot, a tábor, a menetelő sereget, a véres ütközeteket, az elkecseregetett rohamot, egyesek hőstetteit. A könyv bolti ára gyönyörű borítékban 3. K. bérmentve 3. K. 20. fillér.

Fehér Ármánd, a Nyugati harctérol.

Bolti ára 3 kor.

Bérmentve 3 kor. 20 fillér.

Faragó Zoltán, a Kárpáti harctérol.

Bolti ára 3 korona. Bérmentve 3 kor. 20 fill.

ELMÉLKEDÉSEK szűz Mária tiszteletére minden hónap első szombatján című füzet, mely 12 elmétkedést tartalmaz.

A csinos kis könyveske boldogemlékü X. Pius pápának 1912. jún. 13-án kifejezett óhaja alapján s annak szellemében készült, hogy a *Jézus szentséges Szűz első péntekének* megfelelően a hónapok első szombatjának kegyeletes megüldését segítse elő édes hazánkban a magyar nép között is.

A jelen háborus idők különösen alkalmasak arra, hogy szűz Mária, — a Magyarok Nagyasszonya — tiszteletében büszköljünk s az ő közvetítésével a világot megváltozó szent Fiától békét esdekeljünk le szegény hazánk s benne magunk számára.

Gyakoroljuk, ismertessük és terjesszük szelptelen Anyánknak ezt az újabb formában megnyilvánuló s felmagasztosított szep tiszteletét; vegyünk vele kézzel és meleg szívvel a nekünk megkínált teljes búcsú kincseiből a saját lelkünknek, a tisztítottzben szenvedőknek és Mária országának javára. — mondja a füzetke Előszava.

Ára példányonként — portóval — 23 fill., kötve 40 fillér.

Az elmétkedések mellett imádságok is vannak a füzetben.

Megüldemli a saját lelkünk, édes hazánk és szűz Mária!

Ezzel kell terjesztetni az imádkozó elmétkedéseket!

Kaphatók: a Püspöki Lyceumi könyvnyomda könyvkereskedésében Gyulafehérvárt.

A plebániáknak és lelkészi hivataloknak
szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

Cimnyomással ellátott hivatalos levélborítékok (100 drb. 1 K. 20 fillértől.)

Devocionális cikkek : : (rózsafüzérek, feszületek, szentképek stb.)

!!! Jutányos árban !!!

A Szent István Társulat összes kiadványait állandóan raktáron tartjuk és ugyanazon árban árusítjuk mint a kiadó cég.

Irodai szükségletre mindennemü papirok és írószerek általunk beszerezhetők.

Árjegyzéket, mintát valamint könyvnyomdai megrendeléseknél (művek nyomása) árajánlattal készséggel szolgálunk.

kaphatók a Püsp. Lyc. könyvnyomdájában Gyulafehérvárt.